

with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj> (date of access: 04.04.2023).

2. СТАТУС ЄВРОПЕЙСЬКОЇ РАДИ ТА ІНШИХ ОРГАНІВ ЄС. URL: <https://arm.naiiau.kiev.ua/books/eulaw/info/lec5.html> (дата звернення: 04.04.2023).

3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини). Дата оновлення: 01.08.2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 04.04.2023).

4. CASE OF PRETTY v. THE UNITED KINGDOM. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-60448%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-60448%22]}) (date of access: 05.04.2023).

5. CASE OF MIKULIĆ v. CROATIA. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-60035%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-60035%22]}) (date of access: 05.04.2023).

6. CASE OF BENSALD V. THE UNITED KINGDOM. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=002-5771&filename=002-5771.pdf&TID=ihgdqbxnfi> (date of access: 05.04.2023).

7. CASE OF Z v. FINLAND. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/docx/?library=ECHR&id=001-58033&filename=CASE%20OF%20Z%20v.%20FINLAND.docx&logEvent=False> (date of access: 05.04.2023).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-311-1-51>

Яремчук В. Д.,

кандидат історичних наук, доцент,

*доцент кафедри загально-правових дисциплін Інституту права
Львівського державного університету внутрішніх справ*

**БЕЗПЕКА ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ:
РЕАЛЬНІСТЬ, ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ
ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

22 січня 2023 р. Президент України Володимир Зеленський у День Соборності, спілкуючись зі студентами КНУ імені Тараса Шевченка, акцентував увагу присутніх на тому, що освіта має бути актуальною та відповідати потребам сьогодення, при цьому без втрат освітніх стандартів і надбань; наголосив, що: «Ми повинні знати, що ми

не зможемо більше жити так, як жили. І ми повинні побудувати державу, яка буде зразком безпеки» [6].

За даними МОН України станом на 22 лютого 2023 р. попри воєнний стан безперервний доступ до освітнього процесу мали майже 70% учнів. Водночас у минулому навчальному році під час пандемії коронавірусу ця частка становила 50% учнів. Нині майже 80% дітей, які перебувають за кордоном, мають постійний доступ до освітнього процесу в українських школах. Умови повномасштабної війни передусім негативно впливають на загальний психолого-емоційний стан учнів, а це спричиняє зниження мотивації дітей; учителі вже зауважують, що погіршуються навчальні результати учнів з математики, української та іноземних мов, інформатики; спостерігається непропорційне зростання завдань для самостійної роботи учнів як способу компенсування школою втрати навчального часу [1].

Аналітичний центр Cedoss на замовлення міжнародного благодійного фонду savED за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» провів дослідження «Війна та освіта: як рік повномасштабного вторгнення вплинув на українські школи», в якому проаналізовано вплив повномасштабної війни на доступ до загальної середньої освіти. В службі освітнього омбудсмена провели аналіз результатів. Однією з головних проблем респонденти називають освітні втрати. Діти, які перебували в зонах бойових дій, окупованих територіях були взагалі позбавлені доступу до навчання. Інші пропускали заняття через повітряні тривоги, відключення електроенергії, інтернету та мобільного зв'язку внаслідок обстрілів. Більшість учнів та учениць, які вчаться за дистанційною або змішаною формою навчання також мають проблеми з доступом до навчання, зокрема через брак гаджетів для навчання та належного робочого місця вдома. 11% батьків вказали, що їхні діти не мають власного гаджета для навчання або робочого місця вдома. 85% батьків зауважили, що прогалини у знаннях дітей матимуть негативний вплив на їхню освіту та майбутнє [3].

Під час війни, заклади освіти часто стають ціллю для нападів, що призводить до втрати життів та руйнування будівель, обладнання. Ця обставина спонукала до появи низки міжнародних правових актів, спрямованих на безпеку освітнього середовища, до яких можна віднести, перш за все, Конвенцію ООН про права дитини (1989) та резолюції Ради Безпеки ООН 1998 (2011) і 2143 (2014).

У 2015 р. ООН розробило Декларацію про безпеку шкіл – політичне зобов'язання забезпечувати кращий захист дітей, вчителів та шкіл, підтримувати продовження освіти під час бойових дій та вживати

конкретних заходів, щоб запобігати використанню шкіл у військових цілях. Декларація була відкрита для підписання на конференції про безпеку шкіл, скликаній Міністерством закордонних справ Норвегії в Осло в травні 2015 р. 26 листопада 2019 р. Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) вітав зобов'язання українського уряду забезпечувати доступ дітей до освіти під час збройного конфлікту, оскільки Україна стала 100-ю державою, яка приєдналася до Декларації. Станом на 9 вересня 2022 р. Декларацію підписало 111 держав, серед яких немає рф, що є досить показовим фактом зневаги цієї держави до практики міжнародного права та уваги світової спільноти до безпечного освітнього простору.

Ми спостерігаємо послідовну позицію ЄС, який з самого початку неспровокованої та невиправданої війни рф проти України надає велику й різноманітну допомогу українським громадянам. 3 серпня 2022 р. ЄС ухвалив антикризовий захід у розмірі 16 млн. євро для підтримки доступу до освіти та допомоги жертвам сексуального насильства в Україні [5]. 9 березня 2023 р. Європейська комісія здійснила перегляд Річної робочої програми ЄС з освіти, навчання, молоді та спорту «Erasmus+» на 2023 рік. Загальний бюджет програми на цей рік було переглянуто в бік збільшення до нової загальної суми 4,43 млрд. євро, що є найвищим річним фінансовим пакетом, коли-небудь досягнутим програмою «Erasmus+». Програма передбачає виділення 100 млн. євро з бюджету Erasmus+ для підтримки проєктів, що сприяють освітній діяльності та інтеграції людей, які були змушені виїхати з України в результаті війни, у нове освітнє середовище, а також заходи, що підтримують організації, здобувачів освіти та викладачів в Україні. «Ми посилюємо програму «Erasmus+ 2023» і, зокрема, її підтримку українцям, які покинули свою країну. Ми запрошуємо нашу спільноту Erasmus+ продовжувати висловлювати свою солідарність, яка була продемонстрована протягом минулого року, щодо учнів, студентів, вчителів та викладачів, які постраждали від війни в Україні», – повідомила Марія Габріель, Єврокомісар з питань інновацій, досліджень, культури, освіти та молоді [4].

Вітчизняні та закордонні науковці й практики (переважно з освітньої сфери), розглядають освітнє середовище як частину життєвого, соціального середовища людини, що є сукупністю всіх освітніх чинників, які безпосередньо чи опосередковано впливають на особистість у процесах навчання, виховання та розвитку. Єдиного визначення поняття «безпека освітнього середовища» немає через різні підходи до розуміння його сутності. Йдеться, перш за все, про три аспекти цього поняття: психологічний, екологічний та інформаційний.

У свою чергу безпечне освітнє середовище повинно забезпечувати наявність безпечних умов навчання та праці, комфортну міжособистісну взаємодію, сприяючи емоційному благополуччю учнів, педагогів та батьків, відсутність будь-яких проявів насильства та наявність достатніх ресурсів для їх запобігання, дотримання прав і норм фізичної, психологічної, інформаційної та соціальної безпеки кожного учасника освітнього процесу [7].

В Україні активно діє урядова «Всеукраїнська шкільна онлайн-платформа», спрямована на задоволення потреб у безпечних навчальних просторах для очного навчання і матеріалах для дітей. Одним із варіантів усталити систему захисту та безпеки особистості в закладі освіти стало створення й запровадження Кодексу безпечного освітнього середовища – внутрішнього документу закладу освіти, що регулює діяльність закладу щодо запобігання порушенням прав особистості на безпеку, визначає способи підтримання та втручання в ситуації, загрозливі життю, здоров'ю та благополуччю особистості.

З минулого року на замовлення МВС України у Львівському державному університеті внутрішніх справ (ЛьвДУВС) здійснюється проєкт підвищення кваліфікації спеціалістів із безпеки в освітньому середовищі з метою удосконалення їх професійних знань, умінь і навичок, що забезпечує відповідний рівень їх професійної кваліфікації для виконання трудових функцій із забезпечення безпеки в освітньому середовищі. Для навчання слухачів з 15 областей України – працівників освітніх установ різних рівнів, вчителів – були залучені провідні науково-педагогічні працівники вишу, досвідчені фахівці Національної поліції, Державної служби з надзвичайних ситуацій, Національної гвардії, практикуючі психологи та юристи.

Підвищення кваліфікації спеціалістів із безпеки в освітньому середовищі на теоретичних і практичних заняттях спрямоване на поглиблення:

- *знань* законів України, указів Президента України, постанов і розпоряджень Кабінету Міністрів України, інших нормативно-правових актів, що регулюють особливості діяльності спеціалістів з безпеки в освітньому середовищі; особливостей адміністративної, кримінальної та цивільно-правової відповідальності неповнолітніх; психологічної характеристики вікових особливостей дітей;

- *умінь* здійснювати комунікацію з дітьми з урахуванням їхнього віку та психофізіологічного розвитку; забезпечувати превентивну діяльність; дотримуватися прав людини, гендерної рівності, етичних засад професійної діяльності;

- *навичок* з організації та планування заходів у разі виникнення окремих кризових ситуацій; проведення аудиту безпеки в закладах

освіти; застосування заходів з організації безпеки дорожнього руху; надання домедичної допомоги.

У ЛьвДУВС вже відбулося два випуски слухачів – спеціалістів із безпеки в освітньому середовищі, які співпрацюватимуть з органами місцевого самоврядування, поліцейськими, рятувальниками, освітянами, учнями та батьками, сприятимуть поглибленню юридичних знань, здатності співвітчизників протистояти різним загрозам та ризикам безпосередньо у воєнний час [2, с. 2].

Список використаних джерел:

1. В Умані обговорили вплив війни РФ проти України на результати навчання. 22 лютого 2023 року. 20:05. URL : <https://mon.gov.ua/ua/news/v-umani-obgovorili-vpliv-vijni-rf-proti-ukrayini-na-rezultati-navchannya>

2. Винарчик Марія-Катерина. У ЛьвДУВС відбулося навчання спеціалістів з безпеки в освітньому середовищі. *Мій ЛьвДУВС*. Газета Львівського державного університету внутрішніх справ. 2023. № 5. С. 2.

3. «Війна та освіта: як рік повномасштабного вторгнення вплинув на українські школи»: оприлюднено результати дослідження. *Освіта в Україні*. 17 березня 2023 року. URL : <https://op.ua/news/osvita-v-ukraini/viyna-ta-osvita-yak-rik-povnomasshtabnogo-vtorgnennya-vpliv-na-ukrayinski-shkoli-oprilyudneno-rezultati-doslidzhennya>

4. Європейська Комісія збільшує можливості для України у 2023 році в межах Програми «Erasmus+». Оpubліковано 13 березня 2023 року о 10:45. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/yevropejska-komisiya-zbilshuye-mozhливosti-dlya-ukrayini-u-2023-roci-v-mezhah-programi-erasmus>

5. ЄС ухвалив нове фінансування для надання доступу до освіти та допомоги жертвам сексуального насильства в Україні. 04.08.2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3543661-dopomoga-ukraini-es-uhvaliv-novij-antikrizovij-zahid-na-16-miljoniv.html>

6. Президент України та колишній Прем'єр-міністр Великої Британії у День Соборності поспілкувалися зі студентами КНУ імені Тараса Шевченка. 22 січня 2023 року. 19:51. URL: <https://www.president.gov.ua/news/prezident-ukrayini-ta-kolishnij-premyer-ministr-velikoyi-bri-80553>

7. Що таке безпечне освітнє середовище, його ознаки та принципи? Як створити й упровадити у закладі освіти Кодекс безпечного освітнього середовища? Сайт Обертинського ліцею. URL: http://www.obertyn-zosh.if.sch.in.ua/pro_shkolu/bezpechne_osvitnye_seridovische/